

Kovács Attilát kérdezem

– Klaus Honnef kérdéseire adott írásos válaszok –

Klaus Honnef: A kortárs művészet vagy a korábbi idők mely művészeti irányával vagy személyiségével érez rokonságot?

Kovács Attila: A század első felében élt művészek állnak közel hozzám, és olyan gondolatok foglalkoztatnak, mint amelyeket Moholy-Nagy László vetett fel, például az 1923-ban készült telefonképeiben.

K. H.: Tudna erről valamit mondani?

K. A.: Először is a kommunikáció kérdése foglalkoztat. A közlés, a közölhetőség nehézségei nagyon sokfélék, ezért a kommunikációval kapcsolatos kérdések vizsgálata egyre aktuálisabb. Manapság mindnyájan egy kvalitatív-verbális nyelvezet segítségével próbáljuk megértetni magunkat, ami meg lehetőségen félreérthető. Moholy-Nagy ezt a félreérthetőséget szerette volna elkerülni, illetve szerette volna egyértelműen megértetni magát, vizuális információját egyértelműen akarta közölni.

Moholy-Nagy egy újfajta kódolási módot vezetett be, mégpedig állóképek számára.

Én magam 1964 óta törekszem egy olyan általánosan érvényes, személyemtől független vizuális nyelv kidolgozására, amelyben az egymást követő képek jelentése a szerkesztés következménye, és ugyanakkor sajátosságos és szembetűnő alakzatok sorából van összetéve.

K. H.: Munkáinak látszólag semmi köze sincs a látható valósághoz. Más szóval nem a természet hű ábrázolásával foglalkozik. Ennek ellenére úgy gondolja, hogy munkáiban a valóság megjelenítésének egy bizonyos formájáról (vagy annak interpretációjáról) van szó, vagy pedig egy formális-absztrakt vizsgálatról, minden másfajta vonatkozás nélkül?

K. A.: Nem a látható természeti valóság megismerésével foglalkozom, és gondolataim, illetve eredményeim nem a biológiai vagy pszichikai létem által meghatározottak, képeim nem ezeknek a képei. Munkám formálisan és módszeresen kísérletező, majd szerkesztő és szintetizáló szándékú. A definiálható vizuális közeg mint nyelvezet sajátos törvényszerűségeit elemzem, és megkísérlem e törvényszerűségek összetevőit megtalálni. A fellelhető logikai-matematikai tények érdekelnek, amelyeket ezután matematikai változók segítségével módosíthatok, relativálhatok. Az így nyert számszerű adatokat megkísérlem úgy összeszervezni és elrendezni, hogy segítségükkel sajátos minőségű képi alakzatokat alkothassak.

Szeretném a számszerű adatok és a képi valóság közötti összefüggéseket mint adatkomplexumokat tudatosítani.

Egy bizonyos képi cél eléréséhez megfogalmazok egy, de néha több programot is. Az így előállított képet, azaz vizuális eredményt akárhányszor megismételhetjük, és ezt a világon bárhol mások is megismételhetik, mint kontroll-kísérletet. Így a program és a képi megvalósítás érvényessége újra meg újra megvizsgálható.

Nagyon fontos számomra a megismételhetőség, a megvizsgálhatóság, és ez által az eredmény egyértelmű közölhetősége, az egzakt kommunikáció.

Ezáltal közös és megbízható tapasztalatokra tehetünk szert.

K. H.: A kiállítás címe: „Széria – Rendszer – Módszer”. Megfogalmazná röviden, hogy milyen szerepet játszanak ezek a fogalmak az ön művészetében?

K. A.: A széria (magyarul: valamit változatlanul megismétlő sorozat) mint alakító elv soha sem érdekelt, munkáimban ez a fogalom soha sem kapott szerepet. Soha sem foglalkoztam szeriális művészettel. Engem az egymás után rajzolt átváltozó, átalakuló képek sora, illetve azok elméleti okainak, alapjainak kidolgozása érdekelt. Ezt nevezem dinamikus szintaxisnak. A szintaxis nyelvi szabályok összessége, amelyek a struktúrák meghatározásához szükségesek.

A szabályok lehetnek

- a) formáló szabályok – ezekkel határozzuk meg, miként tudunk adatsorokat felállítani,
- b) átalakító, transzformáló szabályok – ezekkel határozzuk meg, miként tudunk egy bizonyos adatsort egy másik adatsorrá átalakítani.

Egy bizonyos adatsort, egy bizonyos szintaktikai struktúrát összeköthetünk, elegyíthetünk bizonyos vizuális tulajdonságokkal (vagy például hangzó, akusztikai tulajdonságokkal stb.).

Ezt az elegyítést aktualizálásnak nevezem, ez eredményezi végső soron a látható képet.

Az aktualizálás nagyon különböző lehet, és módszer kérdése: eldönti a vizuális végeredmény minőségét.

A saját munkáimban maximális pontosságra törekszem. A tények érdekelnek, a lehető legpontosabb tények. Nem szeretném, ha a feltárt tények a választott közlésmód miatt megváltoznának, azaz torzúlnának, igazságtartalmukat veszítenék.

Elképzelek egy vonalat, egy zavartalan, minden befolyástól vagy ráhatástól mentes vonalat. Elképzelek egy zavartalan négyzetet, egy minden befolyástól mentes négyzetet.

K. H.: Ön szigorúan racionális kritériumok szerint dolgozik. Ugyanígy tesznek a természettudósok is. A tudományos munkához hasonlónak tekinti a saját tevékenységét?

K. A.: A vizualitás egyszerre művészet és tudomány, hiszen a vizualitás sajátos történetét is csak morfológiailag vagy nyelvezetileg, azaz szintaktikailag elemezhetjük, illetve érthetjük meg. A művészet kifejezési formái az egyedi és a rendszerhez kötött kifejezési formák szélső határain belül ingadoznak. Az ingadozások nem jelentenek fejlődést a művészetben, csak szubtilitásunk, érzékenységünk megváltozását, eltolódását.

A tudomány megkísérli a megtalált összefüggéseket, törvényszerűségeket fogalmakban, matematikai modellekben megragadni. A művész is ezt teszi, ha a saját szakterületéről gondolkodik, és módszereket fejleszt ki, hogy megismeréseit megfogalmazza.

A fejlődést mindkét esetben a pillanatnyilag érvényben lévő elmélet, elméletek pontosítását, továbbfejlesztését jelenti, nem pedig az érdeklődési területünk megváltozását vagy érzékenységünk más irányba való elmozdulását.

K. H.: Az ön munkája számtani-matematikai alapokra épül. Ha anyagilag lehetséges lenne, nem lenne értelmesebb, ha számítógéppel tudna dolgozni?

K. A.: Értelmesebb nem lenne, de talán kevesebb időt veszítenék, és munkám sajátosabb irányt vehetne. Örülnék, ha lenne egy számítógémem. Sokkal több programot tudnék megfogalmazni és használhatóságukat megvizsgálni.

K. H.: Művészként hogyan látja a társadalomban elfoglalt helyzetét?
Prófétának, interpretálónak, látnoknak, jövőkutatónak vagy egyszerűen csak hatástalan szórakoztatónak?

K. A.: Erre nem szeretnék válaszolni.

Köln, 1975. május

német nyelvű közlés:

Serie – System – Methode, Bonner Kunstverein im Landesmuseum Bonn, 1975., katalógus